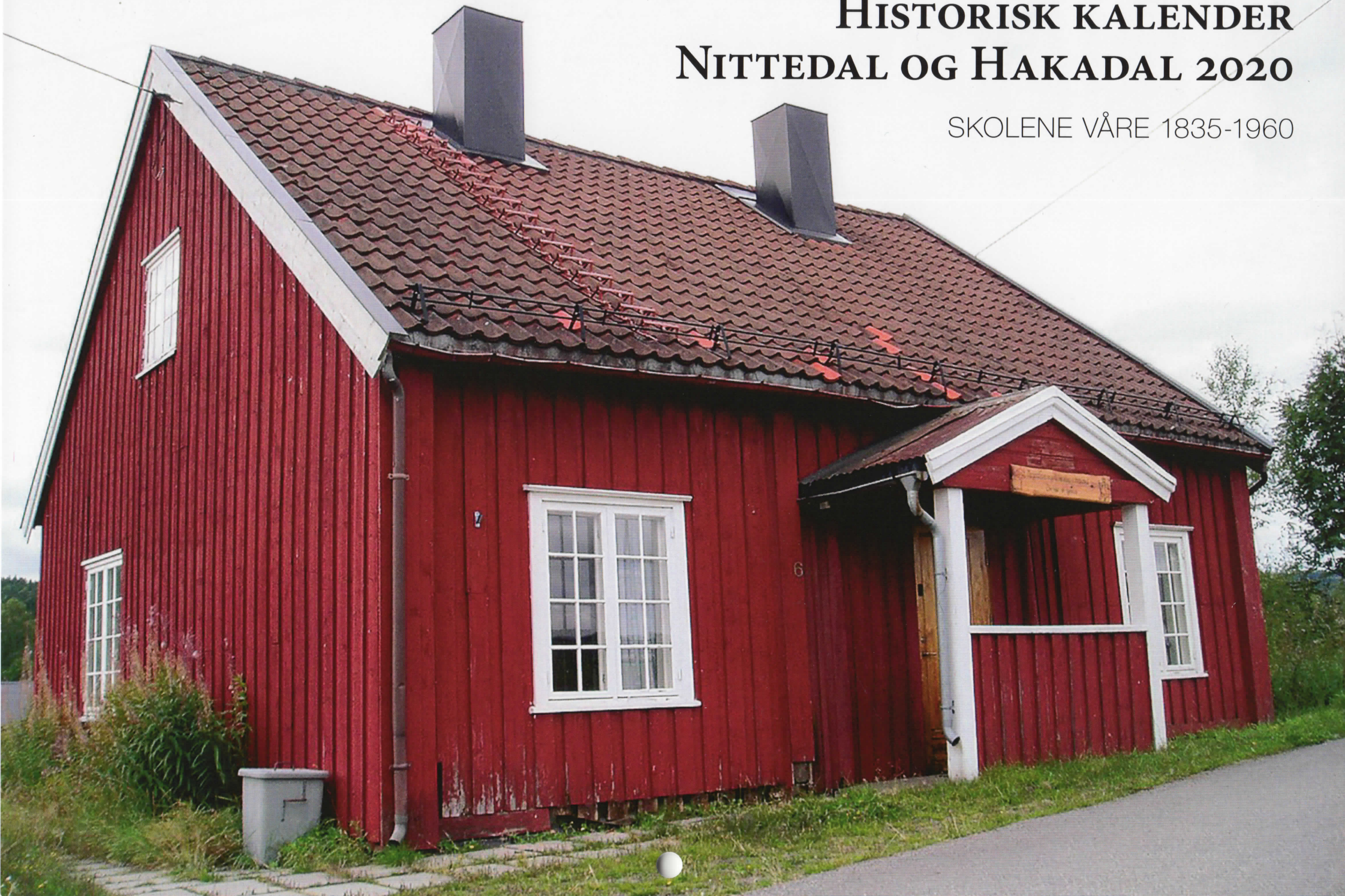

HISTORISK KALENDER NITTEDAL OG HAKADAL 2020

SKOLENE VÅRE 1835-1960

HAKEDALS JERNVÆRKS FASTE SKOLE PÅ NES

I 1827 kom det en lov om allmueskoler på landet. Den krevde at det skulle være fast skole ved alle hovedkirker og ved verk og bruk med minst 30 skolepliktige barn. Med dette ble Hakedals Jernværk forpliktet til å opprette en fast skole, og Hakedals Jernværks faste Skole på Nes kom i gang 20. oktober 1835, som Nittedals første faste skole. Den hadde 94 elever fordelt på tre klasser. Skolens inntekter var 100 spesidaler i året fra Verket, en del gårder i sognet betalte tre spd. hver, mens «husmænd, inderster (dvs. folk som bodde til leie) og konfirmerede individer skulde betale den for dem bestemte skoleskat.»

Det var utarbeidet plan for fagkretsen og instruks for læreren. Fagkretsen ble norm for kravene ved bygdas skoler i mange år: Lesing, religion og bibelhistorie, sang, skriving og regning, geografi og historie («især fædrelandets»). Her inngikk vurdering av orden, «belønninger for flid, fremgang og gode sæder» og straffemidler «for dovne, uordentlige og vanartige børn.» Undervisningen i kristendom sto svært sentralt de første ti-årene.

Jernverket ble lagt ned i 1868 og hadde ikke lenger plikt til å holde skole. Fra 1874 betalte kommunen i fem år for at godseieren fortsatt sto for driften av skolen. Men folk nord i Hakadal protesterte mot at godseieren drevet skolen. De ville ha kommunal skole, med skolejord. Det ble etter hvert tatt til følge.

Foto: Håkon Røvang

JANUAR 2020

HAGEN SKOLE

Nittedal kommune kjøpte plassen Nordre Neshagen i 1878, og i 1880 sto Hagen skole ferdig. Eieren av Aas gård, Niels Olav Young, bidro til byggingen av det nye skolehuset. Han mente det var viktig at elevene fikk opplæring i håndverksfag, og opprettet et legat som gjorde det mulig å drive undervisning i håndarbeid, sløyd og skomakeri i tillegg til fagplanene. Legatet ble senere utvidet med undervisning i skolekjøkken. Det var en uvanlig stor fagkrets på Hagen skole i forhold til de fleste andre skoler på denne tiden.

Skolen fikk også litt jord slik at læreren kunne ha to kuer. Det var en del av lønna, og meningen var at lærerne på denne måten skulle bli bedre integrert i lokalsamfunnet; de skulle ikke bli «hjemløse fugle». Skolejorda ses til venstre for skolebygningene. Andreas Haugen var lærer fra 1896 til 1925 og en viktig mann nord i bygda.

Den store flotte bygningen ble for liten. I 1918 ble en ny vakker bygning tatt i bruk; rett før 2. verdenskrig ble den påbygget med en gymnastikksal. I 1968 ble skolen igjen påbygget. Skolen ble sist renoveret og påbygget i 2007, og er i dag en moderne skole med 195 elever. Alle skolebygningene fra 1835 og senere er intakte.

Bildet er fra 1950-tallet. Det er lånt av Hagen skole.

Nærmest i bildet den gamle Kongskog-butikken, over den den første skolebygningen fra 1880, som også var lærerbolig, og lengst bak 1918-bygningen.

4553 Hagen 1

Kyndelsmess-Missa candelarum
Bjørn snur seg i hiet
Blås-
messe
Agotmesse

Hært kors er hall hæl-
Felt kors er hel hæl-~

N Per Varmestein
kaster varme steiner
i vanna

Mathis-
messe

Lø Sø Ma Ti On To Fr Lø Sø Ma Ti On To Fr Lø Sø Ma Ti On To Fr Lø Sø Ma Ti On To Fr Lø

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

● ○ ● ●

FEBRUAR 2020

Å SY OG LAGE MAT

I 1950-årene hadde også jentene på Kirkeby kokskole på Hagen.

Bildet fra skolekjøkkenet er tatt av A.B. Wilse i 1908.

Her sitter jentene på Syskolen på stabburstrappa ca. 1910.

Bildet er lånt av Hagen skole.

Sønnarvind og takedrypp
varsler godt år.~

Gregorsmess

Gjertruids dagen

Bendiksdagen

Vårfrumesse

Marimess
om våren
Bjønner går tør
hiet

Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

MARS 2020

ROTNES SKOLE

Omgangsskolen fungerte dårlig. Oppmøtet var svakt, og elevene lærte lite. Prestene hadde ivret for faste skoler og bedre undervisning. Men en betingelse for å få til det, var at bøndene var villig til å ta på seg økte skattebyrder. De hadde ikke vært det. Men i årene omkring 1850 skjønnte bøndene at samfunnet ble slik at ungene trengte å lære mer og kunne mer. Den andre faste skolen kom på Rotnes i 1848. Den sentrale pådriveren var sogneprest og ordfører Mathias Sigwart, og med seg hadde han Christian Anker på Rotnes bruk og gårdbruker Lars Moe. Begge ble senere ordførere.

Skolen var privat til 1897, med eget styre og egen kasse. Sørøver strakte skolekretsen seg til Skøyen og Holter; nordover fikk de i en del år med seg Strøm og Spenningsby i Hakadal. Først lå skolen på Nebbetorp (også kalt Torp) nord på Rotnes gård. Første lærer het Amund Gulbrandsen. I 1854 ble en av Nordby-gårdene kjøpt. Nytt skolehus ble bygd. Skolen lå her fra 1855 til 1925. Lærere her var Thorvald Weydahl og J.J. Berg. I 1917 fikk småskolen fast tilhold på Bjertnesbråten, og syv år senere ble det bygd ny skole der. Nå ble navnet Rotnes skole. Hans Gunleiksrud ble overlærer på den nye skolen.

Bildet viser skolen omkring 1960. Midt i bildet til høyre ser vi Nebbetorp hvor den første skolen lå. På den andre siden av elva, litt lenger nord, ser vi Nordby, hvor kretsens skole lå i 70 år.

Bildet er lånt av Rotnes skole.

*Den fysiske sommardagen er
14. april. Da skulle rømme-
grauten stå på bordet.
Fløttedag for tenestefolk*

*3. dag sommar
Bar bakke*

*St. Jørgensdag
Egg i alle reir
Markusdagen~
Den store Fangdagen*

On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

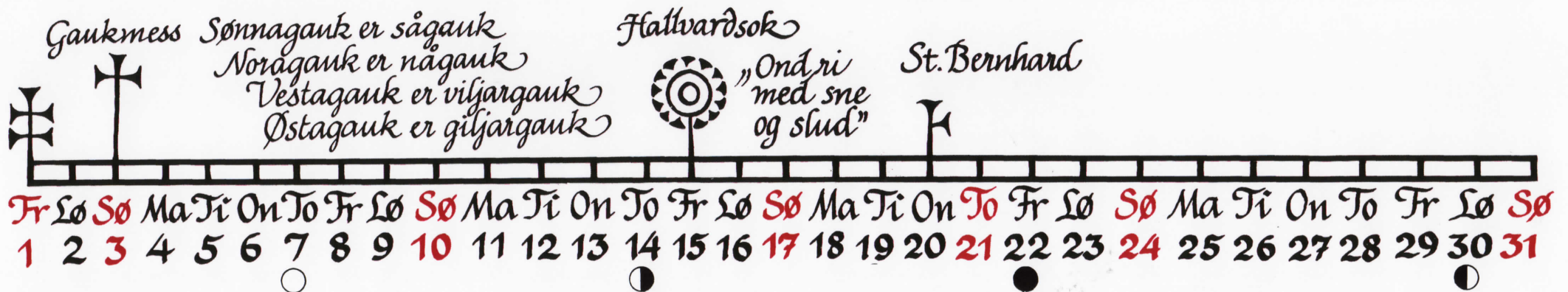
APRIL 2020

6. KLASSE ROTNES SKOLE 1957

Fra venstre: Grete Thoresen (Aas), Liv Unni Heiermo, Torill Meiltoft, May Wencke Henschien, Hjørdis Wallentin, Cato ?, Terje Tømte, Sverre ?, Ulf Meiltoft, Eva Kjellskaug, Terje Tveten, Trygve Liholt, ukjent, May Simensen (Lamo). Bak står overlærer Hans Gunleiksrud.

Bildet er lånt av Grete Aas

HOS SKOLETANNLEGEN

Tannlege Hans Ruus (1901- 1980) begynte som skoletannlege rett før krigen. Under krigen drev han til han ble arrestert. Han hadde kontor og klinikk på Rotnes. Han begynte å reise rundt på skolene med en flyttbar tannlegestol. Tannlegebesøkene er noe de fleste husker; fordi det var en eim av brent bein, det kunne gjøre vondt og man hadde hørt atskillige skrekkhistorier. Tannlegens utstyr var enklere enn i dag. Boret ble drevet rundt ved at tannlegen tro på en pedal. Vannkjøling ved boring var ukjent. Det bidro vel også litt til historiene at Ruus'ern, som ungene sa, var en forholdsvis kontant mann. Etter hvert ble det innrettet et rom til tannlegeklinikk på hver skole.

Bildet er tatt av Alf Biem i slutten av 1960-årene på skoletannklinikken på Slattum.

Skolefallsdagen
- våronna
ska vera gjort

Bottolfsmess
Rotlausveka

Fonsok - St. Hans
Nå kan du
samle inn
helbredende urter

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

JUNI 2020

SKOLE VED HOVEDKIRKEN – FRA OMSEN TIL HOLM

I 1851 ble «den faste Skole ved Hovedkirken» opprettet. Første lærer var Hans Christophersen, og han virket til 1897. Han var også kirkesanger i Dals kirke, som var det vanligste navnet på kirken. Etter hvert fikk han kjøpt den Dalgården som ligger rett nedenfor kirken, og som gjerne ble kalt Skolen Dal.

Skolebygningen for kirkekretsen lå på Omsen (på dialekten: Omsi), det er navnet på prestegården. Det er et jorde på gården som heter skolesletta etter dette. Det sies at presten ikke ville ha de bråkete skolebarna utenfor vinduene sine, derfor ble det bygd ny skolebygning ved prestegårdsalleen i 1881. Men i 1896 gikk bygningen opp i flammer. Kommunen ville bygge opp igjen på samme sted, men skoledirektøren ville ha skolen lenger sør.

Dermed ble det kjøpt tomt og jord fra Nordre Holm. I 1899 var den nye skolen på Holm ferdig. Den første læreren var Øivind Askheim, som arbeidet fram til 1925. Det lå jord til skolen, og utbyttet av arbeidet på den, var en del av lærerens lønn. Som på de andre skolene måtte elevene delta en del i dette arbeidet. Det ble nok ikke veldig mye undervisning i onnene. Etter Askheim var Sigurd Kogstad og Ivar Pavestad lærere. De var også klokker i sognet.

På bildet ser vi skolebygningen fra 1899 og til venstre den nye skolebygningen fra 1921. Ellers ser vi stabbur, låve og skjul. Bildet er fra mellomkrigstiden.

*Bildet er fotografert fra heftet
«Holm skole 100 år».*

ELEVER VED HOLM SKOLE 1930

Lærerne er Sigurd Kogstad og frøken Marit Habberstad.

4. rekke fra venstre: Normann ?, Kjell Smestad, Godtfred Glømme, Arne Dahlbo, Jan Smedstad og Oddvar Nilsen Lømmerud.

3. rekke fra venstre: Alfhild Østrem, Arne Ramstad, Margrethe Wollum (f. Christiansen), Randi Youngsgård (f. Hansen), Inger Nilsen (f. Hansen), Sigrun Salthammer (f. Bergersen), Anna Eriksen og Halvor Christiansen.

2. rekke fra venstre: Edith Kjellskaug (f. Hansen), Gudrun Birkenes (f. Christiansen), Ingebjørg Hoel (f. Kogstad), Margit Næss (f. Ramstad), Marit Gjestad (f. Bergersen), Grethe Toft (f. Røed), Marie Eide (f. Dahl) og Inger Korslund (f. Hansen).

1. rekke fra venstre: Snorre og Trygve Boasson, Sigurd Nyheim, ?, Roger Magnussen og ?.

Bildet er fotografert fra heftet «Holm skole 100 år».

JULI 2020

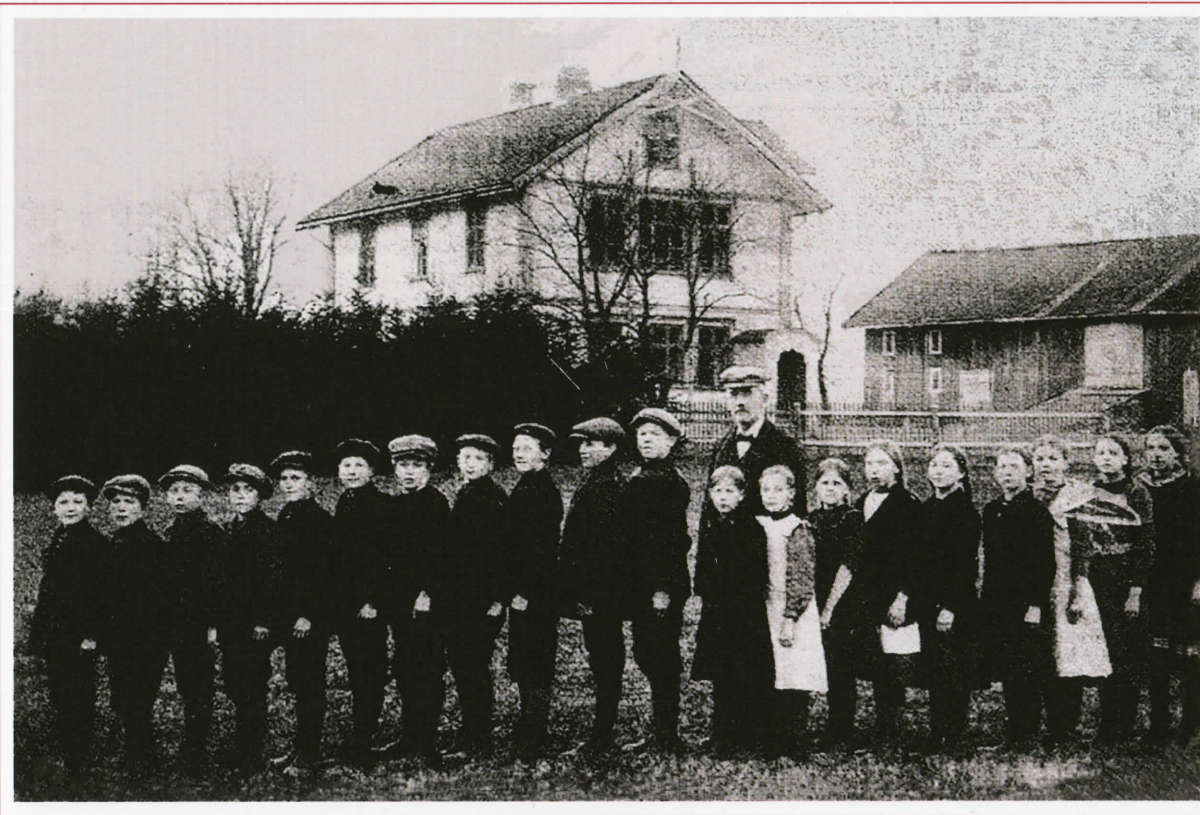
GRAVØL PÅ HOLM SKOLE – NAZISTENE BESLAGLEGER RADIOENE

Sommeren 1941 bestemte nazistene og tyskerne at alle radioapparater måtte leveres inn. De ville ikke at folk skulle høre nyheter fra frie nasjoner. Det var streng straff for å ha radio. Brødrene Boasson på Dal Nordre arrangerte innleveringen som et sørgetog. Radioene ble kjørt i trillebårer som var pyntet med granbar. Den gamle skikken ved gravferd var at graven og andre steder ble pyntet med granbar for å holde demoner og onde makter unna. Så det var med fullt overlegg at de pyntet med bar. Først i toget går Edvald Boasson og bak kommer brødrene Snorre og Trygve. Jentene bak er fra byen; de hjalp til på Dal i innhøstningen. Her ser vi de går forbi låven på Holm skole. Skolene ble også brukt til andre ting enn undervisning.

Bildet er lånt av Edvald Boasson.

AUGUST 2020

KIRKEBYHAUGEN SKOLE I 1912

I 1854 tok 12 hakadalsbønder, med Lars Moe fra Søstua Kirkeby i spissen, på seg å betale ned et lån som kommunen tok opp for å kjøpe et sted å starte en fast skole ved Hakadal kirke. Kommunen kjøpte eiendommen Kirkebyhaugen, som ligger mellom dagens skole og den gamle skolen som nå huser SFO. Den gamle våningen ble revet, og nytt skolebygg i halvannen etasje ble satt opp. Det inneholdt skolestue og leilighet for læreren. Med til eiendommen hørte 30 da jord og litt skog. Læreren var også klokker og kirkesanger ved Hakadal kirke. Skolen begynte i 1855.

Bildet av Kirkebyhaugen, ofte bare kalt Haugen, er fra 1912, og da var skolen påbygd med en etasje til. Læreren er Johan Myhrvold; han virket ved skolen fra 1892 til 1925. Han hadde mange kommunale verv. Første lærerinne ble ansatt i 1893. Skolen var tredelt i hans tid. Elevene her er trolig fra andre avdeling. De gikk på skolen to dager i uka, 14 uker i året. Reidar Blomseth husket navnene: Kristian Langebraaten, Karnok Gustavsen, Erling Furulund, Petter Løvstad, Thorleif Langebraaten, Alfred Sorknes, Fritz Halvorsen, Sven Sørli, Alfred Fagerhøy, Reidar Blomseth, Bjarne Halvorsen, Dagmar som bodde i Dølibråtan, Gullborg Myhrer, Magnhild Munkerud, Inga som bodde i Granastua ved skolen, Minda Ottessen, Eva Døhlie, Ester Steen, Gunvor Munkerud og Hjørdis Andersen.

Alfhild Løvstad hadde bildet.

SEPTEMBER 2020

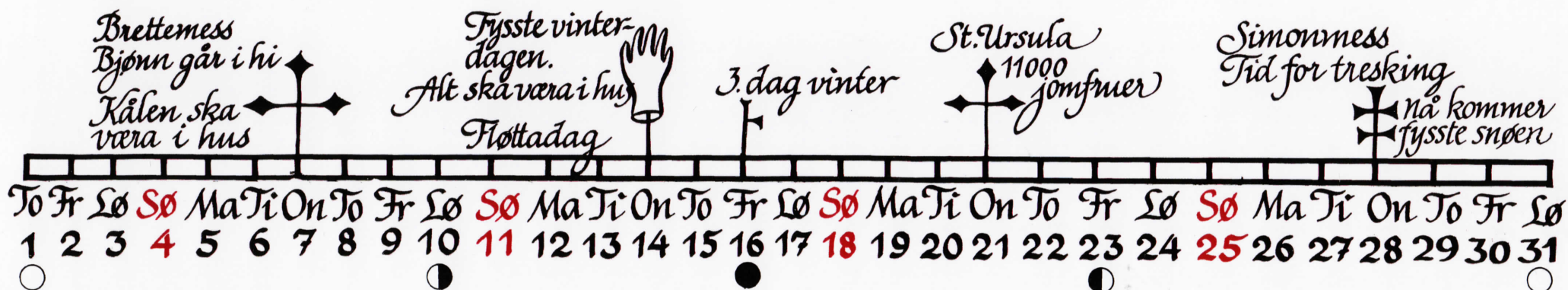

KIRKEBY SKOLE HØSTEN 1950

Med bare to klasserom ble Kirkebyhaugen sprengt i begynnelsen av 1920-årene. Lokalbefolkningen aksjonerte, og omsider ble det vedtatt å bygge. Ny skole sto ferdig i 1929 (nåværende SFO). Den hadde nok klasserom, sløydsl, gymnastikksal og to lærerleiligheter. På dette bildet er alle skolens elever og lærere samlet inntil nordveggen på skolen.

I første rekke sitter det mest førsteklasinger, fra venstre: Harriet Teigen, Turid Bekkedal, Unni Holm, Åse Furulund, Ellen Strøm, Berit Bjørndal, Sigrunn Lundeby, Ingrid Standal, Kari Nordhagen, Ingrid Gustavsen, Laila Skrede, Anne Marie Berg, Åse Larsen, Anne Berit Berget, Terje Kristensen, Tore Halvorsen?, Erik Hammer, ?, Nils Bjørklund. Lærerne vi ser bakerst, er Erling Johannessen, Arne Jappee, Magnhild Bø og Hermann Kvernes.

Bildet er lånt av Ingrid Standal.

OKTOBER 2020

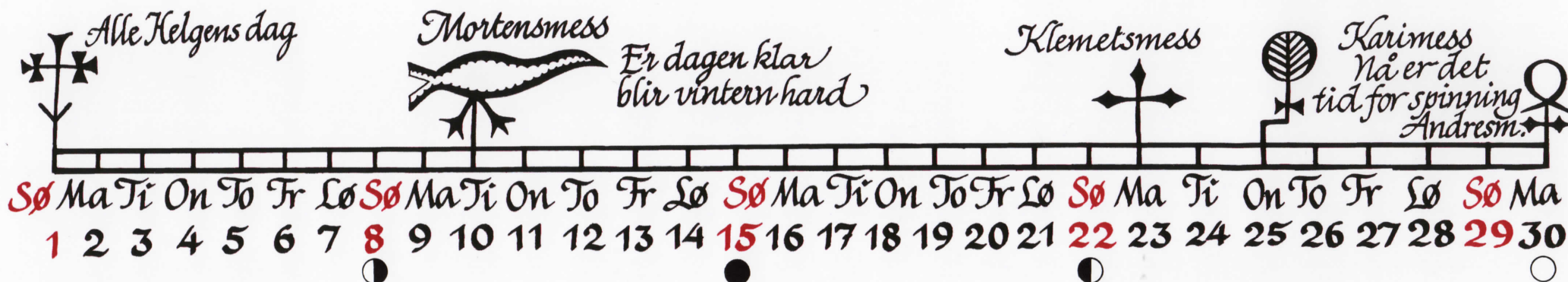
17. MAI-TOGET PÅ KIRKEBY SKOLE 1955

17. mai er vår nasjonaldag og en høytidsdag for alle skolene. Dagen innledes med barnetog. Her ser vi toget i det det passerer brua over elva rett før de kommer opp på Hadelandsveien (Rv 4) ved Fossen. De gikk langt. Først gikk de fra skolen til Hakadal kirke. Mens det var gudstjeneste i kirken, gikk korpset opp til Glitre sanatorium og spilte litt der. Så gikk toget fra kirken til Fossen og videre til aldershjemmet på Døli. Etter å ha spilt og sunget der, gikk de hele veien tilbake til skolen. Så var det taler, leker og servering. Å gå så langt var vanlig. Slattum skole for eksempel, gikk annet hvert år fra Skillebekk og Kjøl til skolen.

Først i toget gikk guttemusikken. På denne tiden var det bare gutter som fikk spille i musikkorpset på skolene. Men i slutten av 50-årene kom de første jentene med i korpset. Ja, det var korpssdirigenter i dalen som trodde at jenter ikke hadde lunger til å kunne spille på et blåseinstrument. Guttemusikken på Kirkeby kom i stand før krigen. Det tok litt tid etter krigen før korpset var i gang igjen. Her ser vi dem marsjere i uniformer som de hadde kjøpt brukt etter skolemusikken på Lakkegata skole i Oslo. Bak fanen går dirigenten Bjarne Bottilsrud.

Bildet er lånt av Svein Nordhagen.

NOVEMBER 2020

SLATTUM SKOLEKRETS – ELEVER PÅ HAUGER SKOLE 1913

På Slattum fikk de fast skole i 1858. Grosserer Young ga tomt og noe materialer. Det som trengtes av tømmer og framkjøring av det, ga folk i kretsen. Resten finansierte kommunen ved å ta opp lån. Skolen lå mellom den nåværende Nittedalsveien og Kirkeveien. Da det ble bygd ny skole på Hauger (akkurat der det går bru over Rv 4 nå) i 1903, ble den gamle skolen lærerbolig. I 1934 ble det bygd ny skole på Slattum der den ligger nå.

Den første læreren i kretsen het Finstad. Han ble avløst av Waldemar H. Pedersen, 1876 til 1908. Han var initiativtaker til lærerlaget i Nittedal og ellers en foregangsmann i bygda sammen med sin kone Martha. Hun var datter av lærer H. Christophersen på Omsen skole og en viktig kilde for bygdebokforfatter Birger Kirkeby. A. Holther var lærer fra 1909 til 1926. Så kom O. Borge som var lærer gjennom krigsårene. Deretter måtte O. Lajord hanskes med etterkrigstidens befolkningsvekst.

ELEVER FRA HAUGER SKOLE CA. 1913

Ytterst til høyre står lærer Holther, midt på bildet hans datter. Det er vanskelig å finne navnene på elevene, men noen få er kjent. I første rekke nr. 5 og 6 Borghild Stenberg og Agnes Johansen. Andre rekke til venstre Eugen Johansen og bakerst nr. 5 Otto Skøyen.

Bildet er lånt av Gunor Skøyen.

Barbromess Nilsmess fel minne om Bisp Nicolaus Lussinatt Svarteste natta i året. Tomasmess Kakelinna Lefsebaking Juledag Om du finner et kønr under bordet juledagen, blir det godt år.

Annadag - Jomfru Marias mor. Asgardsrei rir gjennom luffa

Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø	Ma	Ti	On	To
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
					●							●								●									○	

LÆRERE OG ELEVER PÅ SLATTUM PÅ SLUTTEN AV 1950-TALLET

6B FRA 1958 VAR RONALD JENSENS FØRSTE KLASSE I NITTEDAL

1. rekke: Grethe Roll, Eva Østlie, Marion Undli, Anne-Lisbeth Stovner, Eva Rasmussen, Inger-Johanne Olsen, Ragnhild Østlie, Torild Dal, Laila Lunder, Gunor Skøyen.
2. rekke: Leif Andersen, Ernst Eidsaune, Terje Berntzen, Erik Jensen, Roy Ihlen, Terje Andresen, Per Willy Holm.
3. rekke: Ole Jørgen Jacobsen (Stovner), Aril Helmersen, læreren, Arve Birkely, Odd Johansen.

Etternavnene slik de var i 1958.

Bildene er lånt av Gunor Skøyen.

PERSONALET SIST PÅ 1950-TALLET

Foran sitter Kari Haukenes, Reidunn Østerrud, Margrethe Rødvang, overlærer Ola Lajord, Marit Lajord, vaktmester Hanna Thorslund.

Stående: Tannlegeassistent Liv Østlie Johannessen, ukjent, Karen Engen, tannlege Hans Ruus, ukjent, vaktmester Konrad Thorlund.

Øverst på trappa står Rakvaag, Ronald Jensen, Ingrid Margrethe Bø, Jostein Randen, Hellandsvik.

Jensen og Randen begynte på Nittedal ungdomsskole da den kom i gang.

NITTEDAL HISTORIELAG

Kalenderen for året 2020 er den tjueniende lokalhistoriske kalenderen Nittedal Historielag har laget for bygda vår.

Vi håper også denne vil falle i smak. Med tanke på fremtidige kalendere tar vi imot råd og kritikk, og fremfor alt nye bilder. Ta kontakt med historielagets styre, som har fungert som redaksjonskomité. Nittedal Historielag ønsker å levendegjøre og ta vare på minner fra bygdas fortid. Det gjør vi ved å arrangere foredrag, turer, kurs og utgivelser av skriftserie og kalendere som denne.

Ønsker du å vite mer om bygda og bygdehistorien, er du velkommen i laget.
Medlem blir du enklest ved å ta kontakt med et av styremedlemmene.
Som medlem av laget er du også med i Romerike Historielag.

Kontingenten er for tiden kr. 150,-
Kontonummer: 1295 20 02986

STYRET I 2019/2020 BESTÅR AV:
Tom Christophersen (leder), telefon: 995 42 589
Jorunn Andersen, telefon 977 42 803, Gunor Skøyen, telefon 951 25 571
Arne Aas, telefon 900 12 388, Oddbjørn Farkvam, telefon 403 11 580

Se vår hjemmeside www.nittedal-historielag.no og vår Facebook side.

Primstavene er tegnet av Kari Ruud Flem
Forsidefoto: Håkon Røvang

Betaling av kalender; vipps til Nittedal Historielag: 59756.

Retting i kalenderen for 2019: Bildet av Dam kafe var ikke tatt rundt 1950, men rundt 1920.